

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2026. № 5.

ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.40>

УДК: 657.1:004

О. М. Кондратюк,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів і бухгалтерського обліку,

Державний університет економіки і технологій

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1000-0568>

АКТИВИ І ПАСИВИ ПІДПРИЄМСТВА: ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

О. Kondratiuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Accounting, State University of Economics and Technology

ASSETS AND LIABILITIES OF AN ENTERPRISE: EVOLUTION, CURRENT TRENDS AND DIGITIZATION OF FINANCIAL ACCOUNTING

У статті досліджено еволюцію активів і пасивів підприємства в умовах цифровізації економіки та інтеграції принципів сталого розвитку. Визначено трансформацію структури активів через зростання ролі цифрових ресурсів, інтелектуальної власності та даних, що формують нову економічну цінність

підприємств. Розкрито появу нових видів зобов'язань, зокрема екологічних, соціальних і кібернетичних, пов'язаних із ESG-підходами та цифровими ризиками. Проаналізовано сучасні тенденції відображення зазначених елементів у фінансовій та нефінансовій звітності відповідно до міжнародних стандартів. Обґрунтовано необхідність удосконалення методичних підходів до визнання, оцінки та розкриття нових об'єктів обліку в умовах цифрової трансформації економіки та розвитку інтегрованої звітності.

The article examines the evolution of enterprise assets and liabilities under the combined influence of digitalization, globalization, and the integration of sustainable development principles. It argues that traditional accounting categories are becoming increasingly inadequate for capturing contemporary economic realities and are therefore being supplemented by emerging types of resources and obligations.

Particular attention is devoted to the transformation of asset structures, where digitalization significantly strengthens the role of digital assets, intellectual property, data resources, and technological infrastructure. These components are identified as key drivers of enterprise value creation, despite being only partially recognized in financial reporting due to the constraints of existing accounting standards.

The study also identifies and systematizes new categories of liabilities, including environmental, social, and cyber liabilities. Environmental liabilities are associated with decarbonization efforts and ecological commitments; social liabilities reflect corporate responsibilities toward employees and society; and cyber liabilities arise from cybersecurity risks, data protection requirements, and regulatory penalties, including those related to GDPR compliance.

Special emphasis is placed on ESG-oriented and integrated reporting frameworks that combine financial and non-financial information. International standards and frameworks, such as IFRS (IAS 1, IFRS 7, IFRS 9, IFRS 18), GRI, and ESRS, are highlighted as key drivers shaping modern disclosure practices.

Furthermore, the digitalization of accounting is shown to enhance efficiency through automation, ERP systems, and real-time reporting. At the same time, it introduces significant challenges, particularly in terms of valuation uncertainty and the lack of harmonized approaches to accounting for emerging objects.

The article concludes that the ongoing evolution of assets and liabilities reflects a transition toward an integrated, multidimensional accounting model that incorporates financial, digital, environmental, social, and technological dimensions of value creation. This transformation necessitates further harmonization of accounting standards and continued methodological development.

Ключові слова: *активи, зобов'язання, цифровізація обліку, цифрові активи, ESG-звітність, екологічні зобов'язання, соціальні зобов'язання, кіберзобов'язання.*

Keywords: *assets, liabilities, accounting digitalization, digital assets, ESG reporting, environmental liabilities, social liabilities, cyber liabilities.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах цифровізації економіки, глобалізації фінансових ринків та інтеграції принципів сталого розвитку відбувається суттєва трансформація підходів до трактування активів і пасивів підприємства. Класичні облікові категорії, сформовані в індустріальну епоху, поступово доповнюються новими елементами, зокрема цифровими активами, інтелектуальною власністю, даними, а також екологічними та соціальними зобов'язаннями.

Особливого значення набуває цифровізація бізнес-процесів, що призводить до появи нових об'єктів бухгалтерського обліку, таких як криптоактиви, електронні гроші, цифрові платформи та інформаційні ресурси. За даними аналітичних досліджень, значна частина міжнародних компаній вже

інтегрує такі активи у свою фінансову звітність, що змінює структуру балансу та підходи до оцінки вартості підприємства.

Паралельно відбувається розвиток нефінансової звітності, що передбачає розкриття інформації про екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності (ESG). Відповідно до вимог європейського регулювання, зокрема Директиви CSRD, підприємства зобов'язані відображати не лише фінансові результати, але й вплив на довкілля та суспільство. Це призводить до появи нових видів зобов'язань – екологічних, соціальних, кібернетичних та обліку впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародні стандарти фінансової звітності, зокрема IFRS, IAS 1, оновлені IFRS 7, 9, новий IFRS 18, встановлюють нові вимоги до представлення та розкриття інформації про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати у фінансовій звітності. Питання еволюції активів і пасивів широко досліджуються як у міжнародній, так і у вітчизняній науковій літературі [3,7,8,12,13,22,23,25,27-29,37-40]. Міжнародні організації та консалтингові компанії, такі як Deloitte, PwC, EY та KPMG, досліджують практичні аспекти відображення цифрових активів, криптовалют та ESG-зобов'язань у корпоративній звітності [1,2,10].

В українській практиці також спостерігається активна адаптація до глобальних змін. Великі підприємства та банки (ПриватБанк, Укрексімбанк, Ощадбанк, ДТЕК, Енергоатом, Київстар, Vodafone Україна, SoftServe, EPAM) впроваджують цифрові технології, інтегрують цифрові та нефінансові показники в свої фінансові та ESG-звіти [20,21,24,30,35], відображають нові види активів і зобов'язань у фінансових звітах, демонструючи практичну реалізацію сучасних підходів до обліку. Проте відсутність уніфікованих підходів до їх обліку, складність оцінки та недостатня нормативна база зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень.

Таким чином, актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення сутності активів і пасивів у контексті цифрової економіки та розробки нових підходів до їх обліку, оцінки і відображення у звітності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження трансформації активів і зобов'язань підприємства в умовах цифровізації економіки та впровадження ESG-підходів, аналіз сучасних тенденцій їх відображення у фінансовій, нефінансовій та інтегрованій звітності, а також обґрунтування напрямів удосконалення методології їх визнання, оцінки та розкриття.

Завданнями дослідження є аналіз еволюції структури активів підприємств із урахуванням зростання ролі цифрових ресурсів, інтелектуальної власності та даних; систематизація нових видів зобов'язань, що виникають під впливом ESG-концепції та цифрових ризиків; оцінка особливостей відображення нових об'єктів обліку у фінансовій та нефінансовій звітності відповідно до міжнародних стандартів; визначення проблем визнання та оцінки цифрових і нематеріальних активів; обґрунтування необхідності розвитку інтегрованої звітності як інструменту відображення багатовимірної вартості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Еволюція активів і пасивів підприємства є відображенням глибоких трансформацій економічних відносин, що відбуваються під впливом цифровізації, глобалізації, розвитку фінансових інструментів та поширення концепції сталого розвитку. У сучасних умовах традиційна модель бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на матеріальних ресурсах і класичних зобов'язаннях, поступово трансформується в інтегровану систему, що враховує нематеріальні, цифрові та нефінансові елементи.

Класичний підхід до активів передбачав їх ототожнення з матеріальними ресурсами підприємства – основними засобами, запасами та грошовими коштами. Проте в сучасній економіці відбувається поступове зміщення акценту

на нематеріальні та цифрові активи, які формують основну частину вартості бізнесу.

Суттєвою ознакою сучасного етапу розвитку є поява цифрових активів – електронних грошей, криптовалют, токенів, цифрових платформ і програмних продуктів. Вони характеризуються відсутністю фізичної форми, високою мобільністю та значною залежністю від ринкових факторів.

Практика провідних компаній підтверджує зростання ролі таких активів. Microsoft Corporation у своїх звітах розкриває значні інвестиції у хмарні технології (Azure), штучний інтелект і цифрову інфраструктуру, що формують основу її активів та конкурентних переваг [9]. Amazon.com Inc. відображає Amazon Web Services як стратегічний актив, який генерує значну частину доходів і визначає довгострокову вартість бізнесу [15].

У свою чергу, Alphabet Inc. (Google) розглядає дані, алгоритми та аналітичні системи як ключові ресурси, що формують бізнес-модель, хоча їх відображення у фінансовій звітності залишається обмеженим [16].

У сучасних умовах інтелектуальна власність (патенти, програмне забезпечення, торгові марки) та дані (big data) стають ключовими факторами формування вартості підприємства. Наприклад, Apple Inc. формує значну частину вартості за рахунок бренду, інновацій та екосистеми продуктів, що відображається як у фінансовій, так і у нефінансовій звітності [18]. Водночас проблема полягає у тому, що значна частина таких активів (зокрема внутрішньо створені бренди та дані) не визнається у балансі відповідно до вимог стандартів.

Це свідчить про розрив між економічною сутністю активів і їх бухгалтерським відображенням.

Окрему категорію становить майно нового типу – інноваційна інфраструктура, яка включає дата-центри, сервери, системи кібербезпеки, енергетичні об'єкти відновлюваної енергетики.

Так, Amazon.com Inc. та Microsoft Corporation інвестують мільярди доларів у дата-центри, які визнаються як основні засоби, але водночас є базою для створення цифрового капіталу.

Поряд із трансформацією активів змінюється і структура пасивів підприємства. Сучасні підприємства формують нові види зобов'язань, пов'язані з реалізацією концепції сталого розвитку.

Tesla Inc. у своїй ESG-звітності розкриває екологічні зобов'язання щодо скорочення викидів, розвитку електротранспорту та використання відновлюваної енергії [14]. Amazon.com Inc. декларує зобов'язання досягнення нульового рівня викидів у межах Climate Pledge [15].

Соціальні зобов'язання включають витрати на розвиток персоналу, забезпечення належних умов праці та взаємодію з громадами.

Цифровізація обліку призводить до виникнення нових ризиків, пов'язаних із кібербезпекою. Відповідно формуються нові види зобов'язань: витрати на захист інформації, резерви під ризики витоку даних, штрафи за порушення регуляторних вимог. Microsoft Corporation інтегрує інформацію про кіберризики у звіти через розділи управління ризиками та governance [9].

До нових форм пасивів належать також умовні зобов'язання, що виникають у цифровій економіці: смарт-контракти, токенизовані фінансові інструменти, автоматизовані гарантії. Їх особливістю є невизначеність та складність оцінки, що створює проблеми для бухгалтерського обліку.

Підхід до капіталу сьогодні виходить за межі традиційного поділу на власний і позиковий. ESG-капітал формується через інвестиції у сталий розвиток, екологічні проєкти та «зелені» фінансові інструменти. JPMorgan Chase & Co. активно фінансує ESG-проєкти та формує «зелений» капітал [6].

Соціальний і людський капітал включає інвестиції у персонал, корпоративну культуру, освіту та розвиток компетенцій. У нефінансовій звітності ці елементи визнаються ключовими драйверами вартості бізнесу.

Цифровий капітал охоплює інвестиції у цифрові технології, інновації та дані. Microsoft Corporation використовує цифрові рішення для управління екологічними показниками та оптимізації діяльності [9].

Сучасним етапом розвитку облікової науки є формування концепції обліку впливу (impact accounting), що передбачає вимірювання не лише фінансових результатів, а й економічного, соціального та екологічного впливу діяльності підприємства. Його сутність полягає у переході від моделі «прибуток як єдиний результат» до моделі «створення сукупної вартості для всіх стейкхолдерів». У межах цього підходу оцінюються викиди парникових газів (CO₂-еквівалент), використання природних ресурсів, вплив на біорізноманіття, соціальні інвестиції та умови праці, управлінські практики та рівень відповідальності.

Монетизація впливу є одним із ключових інструментів. Наприклад, якщо підприємство генерує 1 000 т CO₂, а ринкова ціна вуглецевого кредиту становить 30 євро/т, потенційне екологічне зобов'язання може оцінюватися у 30 000 євро. Такий підхід уже використовується у практиці компаній, що звітують за GRI та ESRS, а також у рамках систем EU ETS (Європейська система торгівлі викидами) [3,39].

Підходи до обліку впливу активно інтегруються у систему стратегічного управлінського обліку, зокрема через модифікацію Balanced Scorecard із включенням ESG-показників. Методологічною базою виступають GRI, ESRS, IFRS Sustainability Disclosure Standards, ініціативи з інтегрованої звітності (IIRC) [26].

Однією з ключових тенденцій є перехід до інтегрованої звітності, яка поєднує фінансові та нефінансові показники. Згідно з сучасними дослідженнями, компанії використовують стандарти GRI, SASB та інші для розкриття ESG-показників. Це дозволяє відобразити: екологічні активи і зобов'язання, соціальний вплив, управлінські ризики.

Таблиця 1 демонструє типи, підкатегорії та способи відображення у фінансовій та нефінансовій звітності активів, капіталу та зобов'язань.

Таблиця 1. Види сучасних активів, капіталу та зобов'язань, характеристика та відображення у звітності

Категорія	Сучасні підкатегорії	Характеристика	Відображення у звітності
Активи	Цифрові активи (криптовалюта, токени, електронні гроші)	Нематеріальні фінансові інструменти нового покоління, що забезпечують цифрові транзакції та інвестиції	Баланс Примітки
	Блокчейн-активи (NFT, смарт-контракти, токенизовані активи)	Цифрові права власності, зафіксовані у розподілених реєстрах	Баланс Примітки
	Інтелектуальна власність (патенти, ПЗ, бренди)	Нематеріальні активи, що формують конкурентні переваги	Баланс
	Дані як економічний актив (data assets, big data, алгоритми)	Інформаційні ресурси, що генерують майбутні економічні вигоди	ESG-звітність Інтегрована звітність
	Цифрова інфраструктура (сервери, дата-центри, AI-системи)	Технологічна база обробки та зберігання даних	Баланс, основні засоби
	Енергетичні активи сталого розвитку	Відновлювані джерела енергії, що забезпечують ESG-трансформацію	Баланс Нефінансова звітність
Капітал	ESG-капітал	Інвестиції у сталий розвиток, екологічні та соціальні проекти	ESG-звітність Інтегрована звітність
	Соціальний і людський капітал	Освіта, компетенції персоналу, корпоративна культура	Нефінансова звітність
	Цифровий капітал	Інвестиції у цифрові платформи, технології та автоматизацію	Баланс Примітки
	Інформаційний (data) капітал	Дані, алгоритми та аналітичні моделі як джерело вартості підприємства	ESG-звітність Інтегрована звітність
	Інтелектуальний капітал	Знання, інновації, R&D, управлінські технології	Інтегрована та нефінансова звітність
	Капітал впливу (impact capital)	Сукупний економічний, соціальний та екологічний вплив діяльності	ESG Impact accounting

Продовження таблиці 1.

Категорія	Сучасні підкатегорії	Характеристика	Відображення у звітності
Зобов'язання	Екологічні зобов'язання	Вуглецеві квоти, компенсаційні механізми, «зелені» кредити	Примітки ESG-звітність
	Соціальні зобов'язання	Відповідальність перед працівниками та громадами	ESG-звітність
	Кіберзобов'язання	Ризики витоку даних, витрати на усунення кіберінцидентів, штрафи	Примітки Управлінська звітність
	Інформаційно-цифрові зобов'язання	Відповідальність за обробку, захист і використання даних (data compliance, GDPR)	Примітки Нефінансова звітність
	Умовні цифрові зобов'язання	Смарт-контракти, автоматизовані гарантії виконання зобов'язань	Примітки
	ESG-ризикові зобов'язання	Потенційні витрати через невиконання ESG-стандартів	ESG-звітність Примітки

Джерело: Сформовано автором на основі [1,3,7,8,12,13,22,23,25-29,31-33,36-40].

Визначення розширеного переліку активів, капіталу та зобов'язань потребує розмежування між класичними об'єктами бухгалтерського обліку та аналітичними категоріями інтегрованої звітності. Відповідно до концептуальних положень IFRS, об'єктами фінансового обліку визнаються лише ті елементи, що відповідають критеріям контрольованості, ймовірності отримання економічних вигід та можливості достовірної оцінки.

У цьому контексті, до класичних об'єктів фінансового обліку належать цифрові активи (частково, залежно від регулювання), інтелектуальна власність (IAS 38), а також цифрова інфраструктура й енергетичні активи, які обліковуються як основні засоби або нематеріальні активи.

Водночас блокчейн-активи (NFT, смарт-контракти) та data assets не завжди відповідають критеріям визнання активів, тому можуть відображатися в управлінському або нефінансовому обліку.

ESG-капітал, соціальний, інформаційний (data) капітал і капітал впливу не є класичними об'єктами бухгалтерського обліку, а виступають аналітичними категоріями інтегрованої звітності (IIRC), що характеризують створення вартості.

Подібно, кібер- та інформаційно-цифрові зобов'язання переважно відображають ризики цифрової економіки і визнаються зобов'язаннями лише за наявності юридичного обов'язку та можливості достовірної оцінки.

Це свідчить про трансформацію облікової парадигми від фінансово-орієнтованої моделі до мультикапітальної концепції створення вартості.

Для підтвердження практичної значущості цих змін наведено українські компанії, що інтегрують сучасні активи та зобов'язання у фінансові та ESG-звіти.

Таблиця 2 демонструє практичну імплементацію концепції інтегрованої звітності та ESG-орієнтованого розкриття інформації в діяльності українських компаній різних секторів економіки.

Таблиця 2. Практики відображення цифрових, ESG та інноваційних елементів у звітності українських компаній

Компанія	Відображені елементи (фактична практика)	Характер відображення	Джерело звітності
ПриватБанк	Цифрові банківські сервіси, ESG-ініціативи, фінансовий капітал	Інтегрована звітність: фінансові показники + нефінансова (ESG) інформація	Інтегрований звіт ПриватБанку 2024
Ощадбанк	Фінансові активи, цифрові канали обслуговування, регулятивний капітал	Фінансова звітність + елементи цифрової трансформації	Річна фінансова звітність 2024
ДТЕК Group	Енергетичні активи, проєкти декарбонізації, екологічні ініціативи	ESG-звітність (сталий розвиток, вуглецеві показники)	ESG Report ДТЕК 2024
Енергоатом	Основні засоби (енергетичні потужності), екологічна та технічна безпека	Фінансова звітність + розкриття екологічних аспектів діяльності	Офіційна звітність 2024
Vodafone Україна	Цифрова інфраструктура, телекомунікаційні сервіси, клієнтські дані (операційно)	Звіт зі сталого розвитку: цифрова інфраструктура + ESG-показники	Sustainability Report 2024
UKRSIBBANK BNP Paribas	Соціальні ініціативи, цифрові банківські сервіси, корпоративна відповідальність	Нефінансова (ESG) звітність + фінансові результати	Sustainability Report 2024

Джерело: Сформовано автором за основі відкритих джерел інформації,

[20,21,24,30,34,35]

Представлені дані свідчать про поступовий перехід суб'єктів господарювання від традиційної фінансової звітності до багатовимірної моделі відображення вартості, що поєднує фінансові результати з цифровими, екологічними та соціальними аспектами діяльності.

У банківському секторі (ПриватБанк, Ощадбанк, UKRSIBBANK BNP Paribas) спостерігається поєднання фінансової звітності з елементами цифрової трансформації та ESG-розкриття, що відображає розвиток інтегрованих моделей корпоративної прозорості. У промислово-енергетичному секторі (ДТЕК Group, Енергоатом) домінує акцент на екологічній складовій, декарбонізації та управлінні енергетичними активами, що відповідає вимогам сталого розвитку. У телекомунікаційній сфері (Vodafone Україна) інтеграція цифрової інфраструктури з нефінансовими показниками відображає посилення ролі даних та технологій як ключових драйверів вартості.

Загалом результати узагальнення підтверджують, що сучасні українські компанії поступово впроваджують елементи інтегрованої та ESG-звітності, поєднуючи фінансову інформацію з нефінансовими показниками, що формує основу для переходу до мультикапітальної моделі управління вартістю підприємства.

Важливо розкрити, якими методами підприємства оцінюють сучасні ресурси та зобов'язання (табл. 3).

Узагальнення підходів до обліку та оцінки сучасних активів, капіталу і зобов'язань свідчить про глибоку трансформацію методології бухгалтерського обліку під впливом цифровізації економіки та ESG-парадигми.

У сфері активів відбувається розширення оціночних підходів із домінуванням справедливої вартості та ринкових моделей. Це зумовлено високою волатильністю цифрових активів і недостатньою сформованістю ринкової інфраструктури. Водночас значна частина нових об'єктів, зокрема дані та алгоритми, не відповідає критеріям визнання активів відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності IFRS, що обумовлює їх переважне відображення у нефінансовій або управлінській звітності.

Таблиця 3. Об'єкти обліку, можливі методи оцінки та обмеження їх застосування

Категорія	Сучасні підкатегорії	Методи оцінки	Примітки
Активи	Цифрові активи (криптовалюта, токени)	Справедлива вартість (IFRS 13), ринковий підхід	Висока волатильність; відсутність спеціалізованого стандарту IFRS
	Блокчейн-активи (NFT, токенизовані активи)	Ринкова, експертна оцінка	Обмежений ринок; складність визначення справедливої вартості
	Інтелектуальна власність	Первісна та амортизована вартість, дохідний підхід (IAS 38)	Визнання залежить від контрольованості та ідентифікації
	Дані та алгоритми (data assets)	Дохідний, витратний підхід, управлінська оцінка	Переважно не визнаються як активи у фінансовій звітності
	Цифрова інфраструктура	Первісна вартість, амортизація (IAS 16), переоцінка	Чітко регламентується IFRS
	Енергетичні активи сталого розвитку	DCF, справедлива вартість, витратний підхід	Залежність від регулювання та ринку енергії
Капітал	ESG-капітал	ESG-індикатори, рейтинги (GRI, ERS)	Не визнається у балансі; нефінансова оцінка
	Людський і соціальний капітал	KPI, витратний підхід	Складність монетизації; відсутність стандартів
	Цифровий капітал	CAPEX, ROI	Частково відображається через активи
	Інформаційний (data) капітал	Дохідний підхід, аналітична оцінка	Немає єдиної методики оцінки
	Інтелектуальний капітал	Витратний підхід, мультиплікатори	Частково відображається у нематеріальних активах
	Капітал впливу (impact capital)	SROI, impact accounting	Висока залежність від припущень
Зобов'язання	Екологічні зобов'язання	Резерви, DCF (IAS 37)	Висока невизначеність оцінки
	Соціальні зобов'язання	Оціночні резерви	Часто нефінансовий характер
	Кіберзобов'язання	Expected loss (IFRS 9), страхова оцінка	Складність прогнозування ризиків
	Інформаційно-цифрові зобов'язання	Резерви, сценарний аналіз (IAS 37)	Залежність від регуляторних вимог (GDPR)
	Умовні цифрові зобов'язання	Ймовірнісна оцінка	Висока невизначеність
	ESG-ризикові зобов'язання	Stress-testing, risk-based оцінка	Потенційний, а не фактичний характер

Джерело: Сформовано автором на основі [1,4,5,23,26,28,29,31-

33,36,37,40]

У частині капіталу формується мультикапітальна модель, яка включає фінансовий, інтелектуальний, людський, цифровий, ESG-капітал та капітал впливу. Такі складові, як правило, не визнаються у традиційній фінансовій звітності, однак активно інтегруються у практику розкриття інформації в межах інтегрованої звітності відповідно до підходів GRI, ESRS та IFRS Sustainability Disclosure Standards [31,32]. Це відображає еволюцію концепції капіталу від суто фінансового виміру до комплексної системи створення вартості.

Найбільш динамічні зміни спостерігаються у сфері зобов'язань, де формуються нові класи – екологічні, соціальні, кібернетичні та інформаційно-цифрові. Їх оцінка здебільшого ґрунтується на положеннях IAS 37, однак ускладнюється високим рівнем невизначеності, необхідністю застосування сценарного аналізу, ймовірнісних моделей та дисконтованих оцінок. Особливого значення набуває монетизація екологічного впливу через механізми вуглецевого ціноутворення та ESG-регулювання.

Посилюється роль ризик-орієнтованих підходів до оцінки, зокрема щодо кіберзобов'язань та ESG-ризиків, що свідчить про зближення бухгалтерського обліку з системами корпоративного ризик-менеджменту та стратегічного управління.

У цілому, сучасна облікова система набуває ознак гібридної моделі, яка поєднує: фінансові стандарти оцінки (IFRS), стандарти нефінансової звітності (GRI, ESRS, IFRS Sustainability), управлінсько-аналітичні підходи (impact accounting, risk-based valuation). Це забезпечує більш повне відображення процесу створення вартості підприємства, однак одночасно актуалізує проблему відсутності уніфікованих методик оцінки нових об'єктів обліку, що визначає перспективи подальших наукових досліджень у цій сфері.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження підтвердило, що активи і пасиви підприємства в умовах цифровізації економіки та впровадження ESG-підходів зазнають суттєвих

якісних змін. Традиційна модель бухгалтерського обліку, орієнтована переважно на матеріальні ресурси та класичні зобов'язання, поступово трансформується у багатовимірну систему, де зростає значення цифрових активів, інтелектуальної власності, даних, цифрової інфраструктури та екологічних і соціальних зобов'язань. При цьому цифровізація виступає не лише чинником появи нових об'єктів обліку, але й середовищем трансформації методів їх ідентифікації, оцінки та відображення у звітності.

Встановлено, що значна частина нових економічних ресурсів не повністю відповідає критеріям визнання активів за IFRS, що призводить до їх часткового або повного відображення поза фінансовою звітністю. Це формує розрив між економічною сутністю вартості підприємства та її бухгалтерською інтерпретацією. Водночас у практиці інтегрованої звітності дедалі активніше використовуються категорії ESG-капіталу, людського, соціального, цифрового та капіталу впливу, які відображають ширшу концепцію створення вартості.

Найбільш динамічні зміни простежуються у структурі зобов'язань, де формуються нові їх види, пов'язані з екологічними вимогами, соціальною відповідальністю, кіберризиками та інформаційною безпекою. Їх оцінка ускладнюється високим рівнем невизначеності та потребує застосування прогнозних, сценарних і ризик-орієнтованих підходів, що дедалі частіше базуються на цифрових інструментах моделювання та аналізу.

Загалом сучасна облікова система набуває ознак гібридної моделі, яка поєднує фінансову звітність за IFRS, стандарти нефінансового розкриття (GRI, ESRS) та управлінські інструменти оцінки впливу і ризиків. Це дозволяє більш комплексно відображати процес створення вартості підприємства, однак одночасно актуалізує проблему відсутності єдиних методичних підходів до оцінки нових об'єктів обліку.

Подальші дослідження доцільно зосередити на розвитку методології визнання та оцінки цифрових активів і даних, удосконаленні підходів до оцінки

ESG-капіталу та капіталу впливу, а також формуванні уніфікованих методик обліку кібер- та інформаційних зобов'язань із урахуванням можливостей цифрових технологій. Окремого значення набуває гармонізація IFRS зі стандартами сталого розвитку та розвиток інтегрованої звітності як основи нової парадигми бухгалтерського обліку.

Література

1. Deloitte. On the Radar Digital Assets. URL: <https://surl.li/lozfyс> (дата звернення: 29.04.2026).
2. Park A., van Roosmalen R. Accounting for digital assets: Practical guidance for navigating this rapidly evolving landscape. *The Pulse Blog*. 2025. 01 Dec. URL: <https://surl.li/qlyсov> (дата звернення: 29.04.2026).
3. El Geneidy S., Peura M., Aumanen V. M., Baumeister S., Helimo U., Vainio V., Kotiaho J. S. Financial, carbon and biodiversity footprint transforming value. *arXiv*. 2023. URL: <https://arxiv.org/abs/2309.14186> (дата звернення: 29.04.2026).
4. International Accounting Standards Board. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/> дата звернення: 29.04.2026).
5. International Accounting Standards Board. *Conceptual Framework for Financial Reporting*. London: IFRS Foundation, 2018 (updated). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/> (дата звернення: 29.04.2026).
6. JPMorgan Chase & Co. Impact / ESG reporting. URL: <https://www.jpmorganchase.com/impact> (дата звернення: 29.04.2026).
7. Li Yang. Concepts, Accounting and Pricing of Data Assets. *Journal of Economic Research*. 2024. Vol. 1. P. 26–40. DOI: <https://doi.org/10.70693/jei.v1i1.93>
8. Jacob J. M., Loveth? R.G. The Future of Digital Assets and Cryptocurrencies: *Accounting Standards and Challenges*. 2025. URL: <https://lnk.ua/z3gxtPvjд> (дата звернення: 29.04.2026).

9. Microsoft Corporation. Annual Report / Form 10-K. URL: <https://www.microsoft.com/en-us/Investor/annual-reports.aspx> (дата звернення: 29.04.2026).

10. PwC. Navigating the Global Crypto Landscape with PwC. URL: <https://lnk.ua/TZAWU35E3> (дата звернення: 16.04.2026).

11. Razdar M. R., Sarbazi N. Digital transformation in accounting and systems: Enhancing productivity and enabling information production leap. *International Journal of Applied Research in Management, Economics and Accounting*. 2025. Vol. 2. No. 3. P. 27–37. DOI: <https://doi.org/10.63053/ijmea.51>

12. Ren, X. Data Asset Recognition on the Balance Sheet: Theoretical Framework, Practical Challenges, and Implementation Pathways. *Financial Economics Research*, 2026. 3(1), 87-93. URL: <https://doi.org/10.70267/fer.250301.8793> (дата звернення: 29.04.2026).

13. Sampaio C., Silva R. Digital transformation in accounting: An assessment of automation and AI integration. *International Journal of Financial Studies*. 2025. Vol. 13. No. 4. P. 206. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijfs13040206>

14. Tesla Inc. Impact Report. URL: <https://www.tesla.com/impact> (дата звернення: 29.04.2026).

15. The Climate Pledge (Amazon sustainability initiative). URL: <https://www.theclimatepledge.com/> (дата звернення: 29.04.2026).

16. U.S. SEC. Alphabet Inc. filings (CIK 1652044). URL: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=1652044> (дата звернення: 29.04.2026).

17. U.S. SEC. Amazon.com Inc. filings (CIK 1018724). URL: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=1018724> (дата звернення: 29.04.2026).

18. U.S. SEC. Apple Inc. filings (CIK 320193). URL: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=320193> (дата звернення: 29.04.2026).

19. U.S. SEC. Microsoft Corporation filings (CIK 789019). URL: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=789019> (дата звернення: 29.04.2026).

20. UKRSIBBANK BNP Paribas Group. Sustainability Report 2024. URL: <https://ukrsibbank.com> (дата звернення: 29.04.2026).

21. Vodafone Україна. Sustainability Report 2024. URL: <https://www.vodafone.ua> (дата звернення: 29.04.2026).

22. Будник В. Розвиток концепції обліку цифрових активів у сучасному економічному середовищі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2026. 1(12). С. 222-233. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2026-12-222-233>

23. Гуцаленко Л., Собченко Т. Віртуальні активи як об'єкт бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств: сутність та проблеми визнання. *Сталий розвиток економіки*. 2026. №6(57). С. 668-674. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-92>

24. ДТЕК Group. Звіт зі сталого розвитку 2024. URL: <https://dtek.com> (дата звернення: 29.04.2026).

25. Камінська Т. Г. Капітал як об'єкт вартісного виміру в сучасному обліку. *Облік і фінанси АПК*. 2025. URL: <https://lnk.ua/OFwyyVFqZ> (дата звернення: 29.04.2026).

26. Костякова А. Інтеграція ESG-звітності у стратегічний управлінський облік: трансформація Balanced Scorecard. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2026. 1(12). С. 272-284. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2026-12-272-284>

27. Лабунська С. В. Організаційно-методичні підходи до обліку цифрових активів підприємства. *Вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. Вип. 9(334). С. 40-57. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-9-334-40-57>

28. Лайчук С. та ін. Забезпечення кібербезпеки в бухгалтерському обліку в епоху цифрової економіки. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2023. Вип. 6(53). С. 145-157. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4254>

29. Маліков В., Плекан М., Кудлаєва Н. Екологічні аспекти бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-89>

30. НАЕК «Енергоатом». Офіційна фінансова та нефінансова звітність за 2024 рік. URL: <https://www.energoatom.com.ua> (дата звернення: 16.04.2026).

31. Одінцова Т. Інформаційні практики ESG-управління як рушій створення вартості. *Журнал європейської економіки*. 2024. Т. 23. Вип. 2. С. 237-263. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1754> (дата звернення: 29.04.2026).

32. Олійник О. В., Іваницький В. М. Управлінський вимір ESG-звітності: інтеграція у систему корпоративного обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку*. 2025. Вип. 2(61). С. 47-53. DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2025-2\(61\)-47-53](https://doi.org/10.26642/pbo-2025-2(61)-47-53)

33. Олійник О., Поліщук І. Облікове забезпечення формування показників ESG-звітності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-13>

34. Ощадбанк. Річна фінансова звітність за 2024 рік. URL: <https://www.oschadbank.ua> (дата звернення: 29.04.2026).

35. ПриватБанк. Інтегрований звіт за 2024 рік. URL: <https://privatbank.ua> (дата звернення: 29.04.2026).

36. Семенова С. Розкриття цифрових активів у нефінансовій звітності. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-10>

37. Скорик М., Ковальчук І. Можливості застосування окремих положень МСФЗ щодо обліку цифрових активів. *Український економічний часопис*. 2024. Вип. 5. С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-20>

38. Скрипник С. В. та ін. Блокчейн-технології в бухгалтерії: нові підходи до забезпечення прозорості та надійності фінансової звітності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-34>

39. Сливка Я. Соціальні, екологічні, економічні наслідки вуглецевого сліду: обліковий аспект. *Acta Academiae Veregsasiensis. Economics*. 2022. 1(2). С. 248-256. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-2-248-256>

40. Струк Н., Демко Р. Обліково-аналітичне забезпечення формування звітності зі сталого розвитку підприємств. *Український економічний часопис*. 2025. Вип. 10. С. 110-116. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-17>

References

1. Deloitte. (2025), “On the Radar Digital Assets”, available at: <https://surl.li/lozfyс> (Accessed 16 April 2026).

2. Park A., van Roosmalen R. (2025), “Accounting for digital assets: Practical guidance for navigating this rapidly evolving landscape”, *The Pulse Blog*, available at: <https://surl.li/qlycov> (Accessed 16 April 2026).

3. El Geneidy, S., Peura, M., Aumanen, V.M., Baumeister, S., Helimo, U., Vainio, V. and Kotiaho, J.S. (2023), “Financial, carbon and biodiversity footprint transforming value”, *arXiv*, available at: <https://arxiv.org/abs/2309.14186> (Accessed 16 April 2026).

4. International Accounting Standards Board (2024), “List of IFRS Standards”, available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/> (Accessed 16 April 2026).

5. International Accounting Standards Board (2018), “Conceptual Framework for Financial Reporting”, available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/> (Accessed 16 April 2026).

6. JPMorgan Chase & Co. (2024), “Impact / ESG reporting”, available at: <https://www.jpmorganchase.com/impact> (Accessed 16 April 2026).

7. Li, Y. (2024), “Concepts, accounting and pricing of data assets”, *Journal of Economic Research*, vol. 1, pp. 26-40, available at: <https://doi.org/10.70693/jei.v1i1.93>

8. Jacob, J.M. and Loveth, R.G. (2025), “The future of digital assets and cryptocurrencies: accounting standards and challenges”, available at: <https://lnk.ua/z3gxtPvjd> (Accessed 16 April 2026).

9. Microsoft Corporation (2024), “Annual Report / Form 10-K”, available at: <https://www.microsoft.com/en-us/Investor/annual-reports.aspx> (Accessed 16 April 2026).

10. PwC (2024), “Navigating the Global Crypto Landscape”, available at: <https://lnk.ua/TZAWU35E3> (Accessed 16 April 2026).

11. Razdar, M.R. and Sarbazi, N. (2025), “Digital transformation in accounting and systems”, *International Journal of Applied Research in Management, Economics and Accounting*, vol. 2, no. 3, pp. 27-37, available at: <https://doi.org/10.63053/ijmea.51>

12. Ren, X. (2026), “Data asset recognition on the balance sheet”, *Financial Economics Research*, vol. 3(1), pp. 87–93, available at: <https://doi.org/10.70267/fer.250301.8793>

13. Sampaio, C. and Silva, R. (2025), “Digital transformation in accounting”, *International Journal of Financial Studies*, vol. 13, no. 4, p. 206, available at: <https://doi.org/10.3390/ijfs13040206>

14. Tesla Inc. (2024), “Impact Report”, available at: <https://www.tesla.com/impact> (Accessed 16 April 2026).

15. The Climate Pledge (2024), “Sustainability initiative”, available at: <https://www.theclimatepledge.com/> (Accessed 16 April 2026).

16. U.S. Securities and Exchange Commission (2024), “Alphabet Inc. filings”, available at: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=1652044> (Accessed 16 April 2026).

17. U.S. Securities and Exchange Commission (2024), “Amazon.com Inc. filings”, available at: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=1018724> (Accessed 16 April 2026).

18. U.S. Securities and Exchange Commission (2024), “Apple Inc. filings”, available at: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=320193> (Accessed 16 April 2026).

19. U.S. Securities and Exchange Commission (2024), “Microsoft Corporation filings”, available at: <https://www.sec.gov/edgar/browse/?CIK=789019> (Accessed 16 April 2026).

20. UKRSIBBANK BNP Paribas Group (2024), “Sustainability Report 2024”, available at: <https://ukrsibbank.com> (Accessed 16 April 2026).

21. Vodafone Ukraine (2024), “Sustainability Report 2024”, available at: <https://www.vodafone.ua> (Accessed 16 April 2026).

22. Budnyk, V. (2026), “Development of the concept of accounting for digital assets in the modern economic environment”, *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 1(12), pp. 222-233, available at: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2026-12-222-233>

23. Hutsalenko, L. and Sobchenko, T. (2026), “Virtual assets as an object of accounting of agricultural enterprises”, *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 6(57), pp. 668-674, available at: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-92>

24. DTEK Group (2024), “Sustainability Report 2024”, available at: <https://dtek.com> (Accessed 16 April 2026).

25. Kaminska, T.H. (2025), “Capital as an object of value measurement in modern accounting”, *Oblik i finansy APK*, available at: <https://lnk.ua/OFwyyVFqZ> (Accessed 16 April 2026).

26. Kostyakova, A. (2026), “Integration of ESG reporting into strategic management accounting”, *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 1(12), pp. 272-284, available at: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2026-12-272-284>

27. Labunska, S.V. (2025), “Organizational approaches to digital assets accounting”, *Visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, vol. 9(334), pp. 40-57, available at: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-9-334-40-57>

28. Laichuk, S. et al. (2023), “Cybersecurity in accounting”, *Financial and Credit Activity*, vol. 6(53), pp. 145–157, available at: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4254>

29. Malikov, V., Plekan, M. and Kudlaieva, N. (2022), “Environmental aspects of accounting”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 44, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-89>

30. Energoatom (2024), “Financial and non-financial reporting 2024”, available at: <https://www.energoatom.com.ua> (Accessed 16 April 2026).

31. Odintsova, T. (2024), “ESG management information practices”, *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, vol. 23, no. 2, pp. 237-263, available at: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1754> (Accessed 16 April 2026).

32. Oliinyk, O.V. and Ivanytskyi, V.M. (2025), “Managerial dimension of ESG reporting”, *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku*, vol. 2(61), pp. 47-53, available at: [https://doi.org/10.26642/pbo-2025-2\(61\)-47-53](https://doi.org/10.26642/pbo-2025-2(61)-47-53)

33. Oliinyk, O. and Polishchuk, I. (2024), “Accounting support for ESG reporting”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 65, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-13>

34. Oschadbank (2024), “Annual financial statements 2024”, available at: <https://www.oschadbank.ua> (Accessed 16 April 2026).

35. PrivatBank (2024), “Integrated Report 2024”, available at: <https://privatbank.ua> (Accessed 16 April 2026).

36. Semenova, S. (2025), “Disclosure of digital assets”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 82, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-10>

37. Skoryk, M. and Kovalchuk, I. (2024), “Application of IFRS to digital assets”, *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*, vol. 5, pp. 112-117, available at: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-20>

38. Skrypnyk, S.V. et al. (2024), “Blockchain technologies in accounting”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 66, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-34>

39. Slyvka, Ya. (2022), “Carbon footprint accounting aspects”, *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 1(2), pp. 248-256, available at: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-2-248-256>

40. Struk, N. and Demko, R. (2025), “Accounting support for sustainability reporting”, *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*, vol. 10, pp. 110-116, available at: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-17>

Отримано редакцією журналу / Received: 29.04.26

Прорецензовано / Revised: 12.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26